Talouden tasapainottamisohjelman laatimisen käynnistäminen

Kaupunginhallitus 09.03.2026 § 54

Mänttä-Vilppulan kaupungilla on ollut kahden edellisen valtuustokauden aikana kaksi valtuustotasoisesti hyväksyttyä talouden tasapainotusohjelmaa koskien vuosia 2018–2021 ja 2023–2026. Tämän lisäksi, koska vuosien 2018–2021 tasapainottamisohjelma ei ollut toteutunut riittävällä tasolla, tasapainottamistoimina kaupunki käynnisti yhteistoimintaneuvottelut kaupunginhallituksen päätöksellä 9.12.2019 § 314. Neuvotteluiden tavoitteena oli 2 000 000 euron rakenteellinen kustannusten vähentämistarve. Näistä toimenpiteistä suurin osa kohdistui vuoteen 2021. Jälkeenpäin tarkasteltuna vuosien 2018-2021 ja yhteistoimintaneuvotteluissa päätetyissä vuoden 2020-2021 lisäsäästöissä ei päästy tavoitteeseen ja toimenpiteet ovat olleet osittain riittämättömiä tai jääneet toteuttamatta muuttuneen toimintaympäristön myötä.

Vuosien 2023–2026 tasapainottamisohjelman säästötavoite oli 5,6 miljoonaa euroa ja tavoitteena oli ennen kaikkea kattaa taseeseen kertynyt alijäämä, jota vuoden 2021 tilinpäätöksen valmistuessa keväällä 2022 oli -1 070 543,08 euroa. Vuoden 2022 tilinpäätöksessä alijäämää taseessa oli kertyneenä jo -1 975 926,08 euroa. Alijäämä muodostui pitkälti sote-erien kiistanalaisista korjauksista edellisille tilikausille (Justiina Ateriapalvelut Oy:n laskutus) sekä toiminnan aiheuttamista kuluista, mitkä olivat liian suuret tuloihin nähden. Tasapainotusohjelman 2023-2026 aikana talouden tavoitteisiin on päästy, alijäämät katettiin vuoden 2023 tilinpäätöksessä ja kaupunki tekee kolmatta vuotta peräkkäin ylijäämäisen tuloksen, minkä myötä taseeseen kertynyt ylijäämä tulee tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen olemaan 6,1 miljoonaa euroa.

Vuoden 2026 talousarvio laadittiin niukasti ylijäämäisenä 69.590 euroa. Merkittävin muutos tasapainotuskaudella 2023-2026 on kaupungin tulorahoituksessa ollut valtionosuuksien merkittävä pieneneminen sote-uudistuksen rahoitusmuutosten myötä. Kaupungin verotulot ovat kuitenkin kehittyneet hyvin ja sote-kiinteistöistä tullut vuokratulorahoitus on kompensoinut valtionosuuksien kutistumista. Vuoden 2026 talousarviossa verotulojen hyvä toteutuma näkyy erityisesti valtionosuuksiin kuuluvassa erässä ”Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus”. Hyvien vuosien (2022-2023) yritysverotulojen myötä Mänttä-Vilppulan kaupungin valtionosuustulot kääntyivät negatiiviseksi ja valtionosuuksien määrä talousarvioon arvioitiin olevan -586 670 euroa. Tammikuun päätökset korjasivat tätä vielä alemmaksi ja valtionosuudet vuodelle 2026 ovat -638 167 euroa.

Verotulot talousarvioon oli ennakoita Kuntaliiton veroennustekehikon mukaisesti ja verotuloja budjetoitiin 27,4 miljoonaa euroa. Uusi ennuste helmikuulta osoittaa kuitenkin merkittävää muutosta kaupungin verotuloennusteeseen vuodelle 2026. Yhteisöjen verotulot (yritysverot) laskevat 1,8 miljoonaa euroa ja kokonaisuuteen muut erät myös huomioiden verotuloennuste on 2,4 miljoonaa euroa pienempi budjetoidusta. Näin merkittävä lasku verotuloennusteessa pienentää huomattavasti kaupungin kassavaroja ja vaarantaa tänä vuonna, niin kuin jatkossakin, kassanriittävyyden.

Kaupungin tilanne talouden osalta on vakaampi kuin vuonna 2022 taseeseen kertyneen ylijäämäpuskurin myötä, mutta näin merkittävän tulorahoitusmuutoksen myötä kaupungin tulee huolehtia siitä, että se

sopeuttaa talouttaan ennakoivasti ja myös etupainotteisesti. Ilman sopeutustoimenpiteitä kassanriittävyyttä ei voida taata. Kaupungin avustusten varassa ovat myös kaupungin tytäryhtiöistä Koskelantalot Oy, Mäntän Jääareena Oy ja MW-Kehitys Oy, joten kaupungin tulovajeella on vaikutus myös konsernitasoisesti.

Kuntalain 110§ ohjaa kunnan talousarvion laatimisesta ja talouden suunnittelusta seuraavasti:

- Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.
- Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä.
- Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä.
- Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Kuntien tapa tarkastella säästöjä ja laatia erillisiä talousarvion ylittäviä säästöohjelmia tai -toimenpiteitä ovat talouden tasapainottamisohjelmat. Lain mukaan yksilöity talouden tasapainoon tähtäävä ohjelma tulee laatia ehdottomasti, jos taseessa on kattamatonta alijäämää. Hyvä talouden suunnittelu ja ennakoiva taloussuunnittelu ovat kuitenkin perusteena talouden tasapainotusohjelman laatimiselle myös ennen kuin taseen alijäämät realisoituvat.

Valmistelu ja lisätiedot:
Talousjohtaja Hanna-Maija Oksanen,
hanna-maija.oksanen(at)taidekaupnki.fi, puh. 044 728 8651

Toimivalta — Hallintosääntö §24

Esittelijä — Kaupunginjohtaja Anne Heusala

Päätösesitys — Kaupunginhallitus päättää
1. Käynnistää talouden tasapainotusohjelman laatimisen vuosille 2027-2030. Tasapainotusohjelma tehdään etupainotteisesti ja säästötoimenpiteitä osoitetaan jo vuodelle 2026 huomioiden kaupungin rahoituspohjan muutos
2. Tasapainotusohjelman säästötavoite on löytää 2,5-3 miljoonan euron säästöt vuodessa, ja koko ohjelman aikana 8 miljoonaa euroa
3. Valtuuttaa johtoryhmän toimimaan talouden tasapainotusohjelmaa valmistelevana työryhmänä
4. Käynnistää taloudellisista ja tuotannollisista syistä johtuvat yhteistoimintaneuvottelut, jotka kohdistuvat kaupungin koko henkilöstöön. Kaupunginhallitus nimeää tarvittaessa edustajansa neuvotteluihin.

Päätös — Hyväksyttiin esityksen mukaisesti. Kaupunginhallituksen edustajiksi yhteistoimintaneuvotteluihin nimettiin Virpi Sippari ja Arto Lehtinen.

Kaupunginhallitus 30.03.2026 § 93

Kaupungin johtoryhmä on käynyt talouden tasapainotusohjelman laskennallisesta raamista ja aikataulusta keskustelun.

Kaupunginhallitus päätti, että
- talouden tasapainotusohjelma laaditaan vuosille 2027-2030
- tasapainotustarve on 2,5-3 miljoonaa euroa vuodessa
- johtoryhmä toimii valmistelevana työryhmänä

Talouden tasapainotusohjelma tähtää vuosien 2027-2030 taloustasapainon ylläpitämiseen ja tulovajeen oikaisemiseen. Talouden tasapainotusohjelmalla ei varsinaisesti ole vaikutusta vielä vuoden 2026 talouteen.

Ohjelman tulee olla käytettävissä talousarvion 2027 valmistelussa, jotta ohjelmassa esitetyt toimenpiteet voidaan ottaa huomioon talousarviota laadittaessa.

Alustavana aikatauluna esitetään, että talouden tasapainotusohjelma on kaupunginhallituksen käsittelyssä lokakuussa 2026 ja valtuuston päätettävänä marraskuussa 2026.Talouden tasapainotusohjelmaa valmistellaan rinnan talousarvion 2027 kanssa.

Kaupunginhallitus käy läpi tarkemman laskennallisen raamin ja aikataulun sekä lakisääteisten ja ei lakisääteisten kustannusten perusteet.

Valmistelu ja lisätiedot:
talousjohtaja Hanna-Maija Oksanen,
hanna-maija.oksanen(at)taidekaupunki.fi, puh. 044 728 8651

Esittelijä — Kaupunginjohtaja Anne Heusala

Päätösesitys — Kaupunginhallitus päättää hyväksyä talouden tasapainotusohjelman aikataulun pykälän esittelytekstissä esitetyn mukaisesti.

Päätös — Hyväksyttiin esityksen mukaisesti.

Kaupunginhallitus 7.9.2026 § 209
821/02.02.02/2026

Johtoryhmä ja esihenkilöt ovat valmistelleet talouden tasapainotusohjelman toimenpiteitä koskien vuosia 2027-2030. Rinnan ohjelman laatimisen kanssa on myös haettu säästöjä jo kuluvalle vuodelle.

Kuluvan vuoden osalta säästöjä on syntynyt mm. seuraavista
- Henkilöstökulujen pienentyminen starttipajatoiminnan lakkauttamisen myötä
- Teleoperaattoriliittymien kilpailutuksesta
- Henkilöstön vapaaehtoisista palkattomista vapaista
- Lomarahojen vaihtamisesta vapaaksi
- Sijaiskustannusten karsimisesta

Toimialat ja vastuualueet ovat käyneet läpi omat esityksensä säästökeinoiksi vuosille 2027-2030 ja vastuualuejohtajat ja toimialajohtajat ovat niiden pohjalta laatineet esitykset ohjelmaan.

Talouden tasapainottamisen tarve johtuu erityisesti verotulojen muutoksesta vuodelle 2026 ja ennusteesta verotulokertymästä tuleville vuosille.

Tarkasteltaessa verotulojen kertymistä vuosien 2025 ja 2026 välillä voidaan todeta, että verotuloja on puolen vuoden aikana kertynyt 438 000 euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Muutos johtuu yhteisöverotulojen vähentymisestä. Kaikkiaan päivitetty verotuloennuste vuoden 2026 osalta on 2,6 miljoonaa euroa pienempi kuin ennusteissa viime syksynä talousarviota laadittaessa.

Verotulojen muutoksen lisäksi kaupungin maksuvalmiuteen vaikuttavat negatiiviset valtionosuudet, jotka vuonna 2026 ovat kaikkine erineen nettona -619 998 euroa.

Kaupungin tulovirta verotuloista ja valtionosuuksista vuonna 2026 tulee olemaan 1,8 miljoonaa euroa pienempi kuin mitä vuonna 2025 perustuen tiedossa olevaan valtionosuuteen ja laskennalliseen Kuntaliiton toimittamaan veroennusteeseen. Vuoden 2027 osalta tulovirran ennakoidaan olevan 2,3 miljoonaa euroa pienempi kuin vuonna 2025.

Talouden tasapainotusohjelman laskennallisena raamina käytettiin vuositasolla 2,5 miljoonaa euroa. Toimintakate huomioiden laskennallisesti tästä tavoitteesta sivistys- ja kulttuurilautakunnan osuus on 51% eli 1,3 miljoonaa euroa, kaupunkikehityslautakunnan osuus 33% eli 0,85 miljoonaa euroa ja konsernipalveluiden osuus 16% eli 0,4 miljoonaa euroa.

Toimialojen säästöesitykset ohjelmakaudelle ovat yhteensä 13,4 miljoonaa euroa, josta investointeihin kohdistuvia säätöjä on 9 miljoonaa ja käyttötalouteen tai tulorahoitukseen kohdistuvia säästöjä on 4,4 miljoonaa euroa. Ohjelmaan esitetyt toimenpiteet käyttötalouden osalta eivät riitä kattamaan säästötavoitetta, mikäli verotuloennuste ei kasva tai valtionosuusjärjestelmää ei uusita. Kaupungin tulee tämän vuoksi varautua hakemaan säästöjä myös kesken ohjelmakauden. Koska kyseessä on jo kolmas varsinainen talouden tasapainotusohjelma ns. helpot säästöt ja kulujen höylääminen on jo toteutettu ja nyt haettiin sekä kertaluontoisia ylimääräisä säästöjä tulovajeen kattamiseksi ja rakenteellisia muutoksia kulurakenteeseen. Ohjelma rakentaa kaupunkistrategian mukaisesti kestävää kuntataloutta ja sopeutuu muutoksiin ja päivittyy tarvittaessa. Tämän vuosi ohjelmasta käytetään nimitystä kestävän kuntatalouden kehitysohjelma.

Valmistelu ja lisätiedot:
Talousjohtaja Hanna-Maija Oksanen, p.044 728 8651,
hanna-maija.oksanen(at)taidekaupunki.fi

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Anne Heusala

Päätösesitys

Kaupunginhallitus päättää

1. hyväksyä esitetyn rungon kestävän kuntatalouden ohjelmaksi vuosille 2027-2030
2. käynnistää ohjelmaan perustuen yt-neuvottelut.

Käsittely kokouksessa

Kokouksessa tehtyjen tarkennusten ja tarkistusten jälkeen säästöesitykset ovat yhteensä 14,1 miljoonaa euroa ohjelmakauden aikana.

Keskustelun aikana Virpi Sippari teki Anna-Kaisa Pietiläisen kannattamana esityksen, että lisäsäästöjä tehtäisiin lakkauttamalla ulkoistettu kuntasalikorttien myynti ja Musiikkijuhlien tuki, yhteensä 35.000 €. Puheenjohtaja totesi, että koska oli tehty kannatettu muutosesitys, on asiasta äänestettävä. Puheenjohtaja esitti, että asiasta äänestetään

nimenhuutoäänestyksellä niin, että kaupunginhallituksen pohjaesitys on JAA ja Sipparin muutosesitys EI. Kaupunginhallitus hyväksyi äänestystavan ja -järjestyksen.

Äänestys suoritettiin. Nimenhuutoäänestyksen aikana annettiin viisi JAA-ääntä (Ala-Herttuala, Jatkola, Koivunen, Kytömäki ja Lehtinen) ja neljä EI-ääntä (Lampinen, Riihonen, Pietiläinen ja Sippari). Tyhjiä ääniä ei annettu. Puheenjohtaja totesi, että pohjaesitys oli tullut kaupunginhallituksen päätökseksi.

Päätös

Hyväksyttiin esityksen mukaisesti.